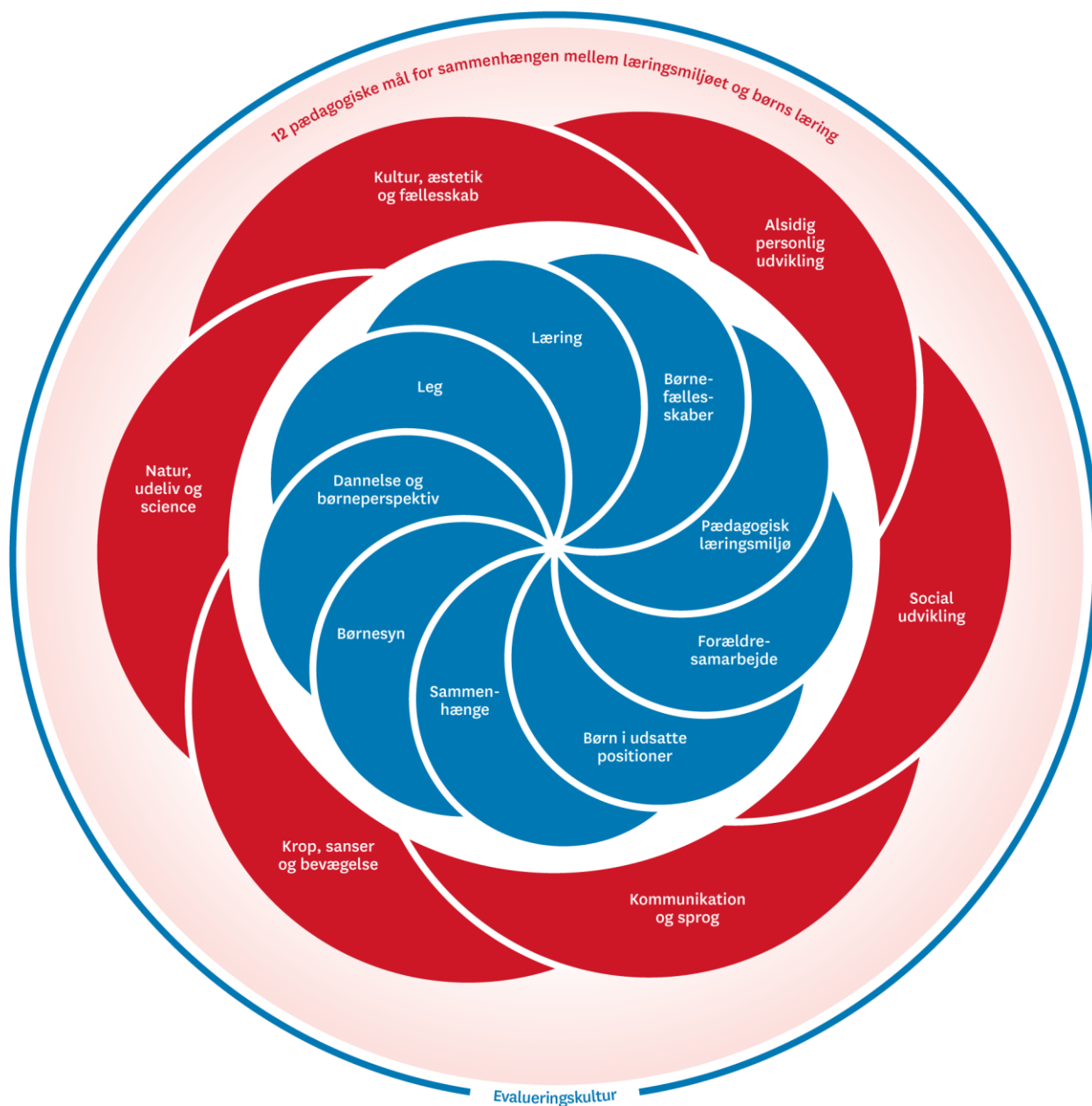

Pædagogisk Læreplan for Absalons have 2024

Den pædagogiske Læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske Læreplan i Absalons have

Den pædagogiske Læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske Læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er

udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske Læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske Læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske Læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

- Absalons have er en integreret daginstitution med familiegrupper, der er placeret på Vesterbro. Institutionen er normeret til 80 børn. Der er i alt 5 stuer. I Absalons Have er barnet en del af et fællesskab, hvor alder ikke har betydning for hvilke lege og pædagogiske aktiviteter barnet indgår i. Vi skelner ikke imellem vuggestue og børnehavebørn.
- Fysiske omgivelser
Udgang fra alle stuer til legeplads, der bruges dagligt i hele åbningstiden. Stort fællesrum der bruges og samler huset. Vores nærmiljø byder på legepladser, bibliotek biler, busser og butikker. Nabo er Absalons plejehjem, vi samarbejder ved de årlige højtider. Grupper af børn besøger de ældre beboere. Vi tager på tur, når vi skal øge børnenes kompetencer indenfor et læringsmiljø, vi ikke selv kan skabe i huset.
- Forplejning i Absalons Have følges anbefaling fra børnemenue. Børnemenue følger nordiske ernæringsanbefalinger til børn i alderen 0-6 år. Økologi er i gennemsnit imellem 92-96% hen over året. Vi begrænser brugen af sukker. Festligheder fejres med popcorn, frugt, is eller kage.
- Dagens rutiner
- 0715-0800 Morgenmad
- 0800-0930 Modtagelse af børn-stuerne åbnes/forældresamarbejde
- 0930-1000 Børnemøde/Samling på stuerne
- 1000-1100 Pædagogisk aktiviteter, der varierer fra dag til dag og fra uge til uge
- 1100-1200 Frokost
- 1200-1400 Middagsstund
- 1400-1500 Eftermiddagsmad
- 1500-1640 Leg og aktiviteter på tværs af stuer inde eller ude
- 1640-1700 Huset lukkes og gøres klar til i morgen

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske Læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske Læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

-
- **Børnesyn:** Vi har familiegrupper, hvilket betyder at alle børn påvirker og er i læringsmiljø med andre børn fra 1-5-årsalderen hele dagen. Når vi modtager nye børn og deres familier i huset, vurderer vi hvor i huset barnet har mulighed for venskaber og modtager vi søskende tildeler vi dem plads, der hvor deres storebror/søster går.
  - **Dannelse og børneperspektiv:** Pædagogerne tilrettelægger de daglige pædagogiske rutiner såsom modtagelse, morgensamling, frokost, garderobe, middagsstund, eftermiddags måltid ud fra barnets udviklingsalder.
  - **Leg:** Vi har erfaring med at børn udvikles i leg og aktiviteter med andre børn på tværs af alder og at de udvikler sig forskelligt. Børn inspirerer hinanden på tværs af alder, hvilket gør at de i leg motiveres til at udvikle nye færdigheder og/eller genbesøge "gamle" udviklingsområder.
  - **Læring:** Når børnene er sammen på tværs af alder, er de i et fællesskab, hvor der er børn der er optaget af noget andet eller det samme som dem. De oplever børn, der er længere fremme i udvikling eller på niveau. Fællesskabet er mangfoldigt som børnene inspireres og udvikles af.
  - **Børnefællesskaber:** Pædagogerne anerkender børnenes ressourcer undervejs i aktiviteterne, så alle børn får erfaring med at de har noget at byde ind med i fællesskabet. Vi opfordrer dagen igennem det store barn til at tage hensyn til og guide de mindre børn. Det store barn oplever at øge sit selv-værd, selvtillid og er en vigtig del af et forpligtende fællesskab og det lille barn oplever at der er accept og plads til at kunne bevæge sig sikkert i hele huset. For at styrke børnefællesskabet, arbejdes der med mindre grupper på stuerne og grupper der går på tværs af stuerne
  - Ved stuemøde gennemgår vi vores børnegrupper. Hvis evaluering viser at vi har børn der ikke er i nærmeste udviklingszone, med en eller flere børn og det påvirker deres trivsel og udvikling. Retter vi alle et fokus på, hvor i huset vi kan tilbyde barnet et bedre læringsmiljø.
  - **Leg:** Legen er en bærende del af barnets læring. Vi har erfaring med at børn udvikles i leg og aktiviteter med andre børn på tværs af alder og at de udvikler sig forskelligt. Børn inspirerer hinanden på tværs af alder, hvilket gør at de i leg motiveres til at udvikle nye færdigheder og/eller genbesøge gamle udviklingsområder.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske Læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

▪ **Morgenmad**

- Her modtages de morgenfriske og der er mulighed for lidt morgenmad for de børn, der ikke har nået det hjemme.
- Pædagogerne hjælper de børn der spiser og de børn der møder ind med overgangen fra hjem til institution.
- De børn der har spist morgenmad hjemme, tilbydes leg på vores indendørs eller udendørs legeplads, madras, klatrevæg eller en stillesiddende aktivitet, såsom puslespil eller tegning.

▪ **Modtagelse af børn-stuerne åbnes/forældresamarbejde**

- Morgenmaden pakkes sammen og pædagogerne hjælper børn der møder ind med overgangen fra hjem til institution.
- Stuerne åbnes og pædagogerne fordeler sig i forhold til antallet af børn og opgaver og vurderer fra dag til dag om døren fra stuen ud til gangen skal være åben eller lukket.
- Pædagogerne er opmærksomme på i hvor høj grad børnene skaber relationer også på tværs af stuerne
- Om børnene går på besøg i huset på egen hånd
- Om de inkluderes og gradvist selv opsøger leg, uden voksents initiativ og eller om de skal have hjælp til at komme ind i legen.
- Om der er behov for en rolig og stillesiddende aktivitet

▪ **Børnemøde/Samling på stuerne**

- Pædagogerne rammesætter ved at være tydelige rollemodeller og hjælper børnene med at se sig selv som ressourcerfulde og betydningsfulde deltagere i morgensamling/fællesskabet.
- Barnet opmuntres til at være en del af et fællesskab, hvor de får mod på at få ordet og lytte til det de andre fortæller.
- Den nonverbale kommunikation oversættes, så børnene får erfaring med at udvise omsorgsfuldhed og reagere på andre børns kropssprog og grænser.
- Pædagoger skaber ro, så børnene øger deres mulighed for at lytte til hinanden, vise respekt og empati.
- Pædagogerne støtter barnet undervejs i at udvikle evnen til at berolige sig selv ved eks at aе og tale roligt, når de skal skabe erfaring med at vente i forhold til turtagning

- Indhold og sange præsenteres blandt andet med tekst, billeder og fagter således at børnene uanset udvikling, har mulighed for at deltage
- Læring på tværs af udviklings zone: Når børnene melder sig til en opgave, såsom at tælle hvor mange børn der er ved samling, opmuntre pædagogerne et andet barn til også at være med.
- Der kan i perioder veksles imellem at børnene er delt op i mindre eller større grupper.
- **Pædagogiske aktiviteter mandag onsdag og torsdag varierer fra uge til uge**
- Pædagogerne udarbejder månedsplan for deres egen børnegruppe med afsæt i deres nærmeste udvikling zone. Barnet øger egne kompetencer i fællesskaber med mulighed for at være nysgerrig på andres påfund og giver udtryk for egne.
- **Pædagogiske aktivitet på tværs af huset tirsdag og fredag**
- Barnet indgår i aktiviteter med voksen initieret indhold med andre børn på tværs af alder.
- Rytmik for 1-3 år.
- Storgruppen 5-6 år
- Luciagruppen 4 år
- **Garderobe**
- Er et læringsrum, hvor børnene skal øve sig i at tage deres tøj af og på.
- Børn der selv kan tage tøj af og på, opfordres til at hjælpe og vejlede andre børn.
- Pædagoger guider og anerkender børnenes ressourcer undervejs.
- Undervejs skiftes der imellem kollektive og individuelle beskeder, så de får erfaring med at tage imod kollektiv og individuel besked og handle ud fra det.
- **Frokost**
- Børnene har faste pladser, der ændres over tid, i større og mindre grupper, de pædagogiske overvejelser bag børnenes pladser kan blandt andet være alder, sprog og indbyrdes relationer.
- Måltidet foregår med faste rammer, så børnene får erfaring med rutinerne ved måltidet og
- Dække bord
- Vaske hænder.
- Kravle op og ned på stol.
- Dække bord.
- Øse mad op.
- Række mad videre.
- Deles om maden.
- Rydde af bordet.
- Tage hagesmæk af og få den til vask.
- Behovsudsætte og vente på tur
- **Inden måltidet skal pædagoger sikre at**
- Vognen er dækket med de rette redskaber.
- At stole passer børnenes udvikling.

- Børnene kender deres plads.
- At guide barnet ved håndvask
- **Under måltidet skal pædagogerne understøtte børnenes udvikling**
- Italesætte handlinger og afstemme ramme og forventninger til barnets udviklingsalder.
- Motivere, hjælpe og støtte.
- Have overblik.
- Fordele opgaver ud fra udviklingszone.
- Skabe god stemning for samtaler og socialt samspil.
- Være tydelig rollemodel.
- Opfordre til medansvar.
- Opfordre til mad mod og selv smage på maden
- Støtte børn i konflikt og sætte ord på svære følelser, så barnet får erfaring med at sige til og fra, føler sig tryk, opsøger hjælp og lære at sætte ord på følelser og egne behov
- **Middagsstund**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer.
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.
- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere.
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg.
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordre barnet i nye lege.
- Luciagruppen 4-5 år samles i efteråret.
- De børn der fortsat har behov for at sove, bliver skiftet og puttet i krybbe eller på madras indenfor. Pædagogernes sørger for at børnene falder til ro og får sovet efter behov.
- **Eftermiddagsmad**
- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.
- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.

- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.
- **Huset lukkes og gøres klar til i morgen**
- De praktiske opgaver såsom at vaske tøj, fylde badeværelserne op med klude og stuerne med hagesmækker, kopper og sortering af legetøj fordeles imellem pædagogerne, når det tillades.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske Læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

-
- Vi samarbejder og kommunikerer for at understøtte barnets udvikling i en professionel og omsorgsfuld tilgang.
  - Vores information skal sikre at forældre understøtter de udviklingsområder børnegruppen/barnet er optaget af at udvikle.
  - Vi indkalder til formelle samtale via AULA. Ved behov indkaldes eller imødekommer vi familier der har behov for ekstra samtaler eller omkring større forandringer i hjemmet eller i Absalons have.
  - Uformel samtale foregår hen over ugen: stunder fra barnets dag, trivsel, søvn, mad og leg.
  - Ved rundvisning og indkøring præsenteres rammerne i grove træk, så de familier, der overvejer at skrive sig på venteliste eller starter i Absalons have, er bekendt med pædagogiske værdier, pædagogiske prioriteter og forældreopgaver.
  - Vi prioriterer at bruge tid til at dele billeder fra dagligdagen minimum 2 gange om ugen og månedsplaner fra stuerne. Nyhedsbrev fra pædagogisk leder
  - Vi opfordrer forældrene til at lave legeaftaler med så mange børn som muligt og på tværs af alder tidligt i deres barns liv. Det ved vi har en betydning for børnegruppens indbyrdes forhold.
  - Vi indkalder til forældre møder 2 gange årligt. Det ene for at få valgt os et forældreråd og gennemgå rapport fra det pædagogisk tilsyn. Det andet er med en dagsorden som pædagogerne forbereder med afsæt i børnegruppen og det daglige samarbejde med forældrene.
  - Samarbejdet skal bygges på gensidig tillid og forståelse for hinandens opgave og rolle.
  - Vi understøtter samarbejdet ved flg. Daglige rutiner
  - **Morgenmad**
  - Her modtages de morgenfriske og der er mulighed for lidt morgenmad for de børn, der ikke har nået det hjemme.
  - Pædagogerne hjælper de børn der spiser og de børn der møder ind med overgangen fra hjem til institution.

- De børn der har spist morgenmad hjemme, tilbydes leg på vores indendørs eller udendørs legeplads, madras, klatrevæg eller en stillesiddende aktivitet, såsom puslespil eller tegning.
- **Modtagelse af børn-stuerne åbnes/forældresamarbejde**
- Morgenmaden pakkes sammen og pædagogerne hjælper børn der møder ind med overgangen fra hjem til institution.
- Stuerne åbnes og pædagogerne fordeler sig i forhold til antallet af børn og opgaver og vurderer fra dag til dag om døren fra stuen ud til gangen skal være åben eller lukket.
- Pædagogerne er opmærksomme på i hvor høj grad børnene skaber relationer også på tværs af stuerne
- Om børnene går på besøg i huset på egen hånd
- Om de inkluderes og gradvist selv opsøger leg, uden voksent initiativ og eller om de skal have hjælp til at komme ind i legen.
- Om der er behov for en rolig og stillesiddende aktivitet
- **Eftermiddagsmad**
- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.
- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.
- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

- Pædagoger følger dagligt med i hvordan det enkelte barn trives og om der sker ændringer i trivsel.
- Vi kontakter Ressourceforum, hvis der er behov for at få hjælp til en opgave.
- Vi sikrer at der i børnefælleskabet bliver talt om det der er svært for barnet
- Pædagogerne har ansvar for at samarbejdet med forældrene bygger på forståelse og empati
- Vi taler åbent om forskelligheder og opfordre til accept af dem
- Målet er at vores børn og familier har tillid til at vi bliver inviteret ind i deres udfordringer

- At børnene oplever Absalons Have som et stabilt tilbud, der rummer deres reaktioner
- Stuens pædagoger udarbejder og evaluerer indsats og udvikling på stuemøde/stuemøde på tværs/P-møde
- Pædagogisk leder sikrer netværksmøder/arbejds møder med familie og Ressourceforum.
- Vi understøtter børn i udsatte positioner ved flg. daglige rutiner
- **Morgensamling**
- Pædagogerne rammesætter ved at være tydelige rollemodeller og hjælper børnene med at se sig selv som ressourcerfulde og betydningsfulde deltagere i morgensamling/fællesskabet.
- Barnet opmuntres til at være en del af et fællesskab, hvor de får mod på at få ordet og lytte til det de andre fortæller.
- Den nonverbale kommunikation oversættes, så børnene får erfaring med at udvise omsorgsfuldhed og reagere på andre børns kropssprog og grænser.
- Pædagoger skaber ro, så børnene øger deres mulighed for at lytte til hinanden, vise respekt og empati.
- Pædagogerne støtter barnet undervejs i at udvikle evnen til at berolige sig selv ved eks at aе og tale roligt, når de skal skabe erfaring med at vente i forhold til turtagning
- Indhold og sange præsenteres blandt andet med tekst, billeder og fagter således at børnene uanset udvikling, har mulighed for at deltage
- Læring på tværs af udviklings zone: Når børnene melder sig til en opgave, såsom at tælle hvor mange børn der er ved samling, opmuntre pædagogerne et andet barn til også at være med.
- Der kan i perioder veksles imellem at børnene er delt op i mindre eller større grupper.
- **Garderobe**
- Er et læringsrum, hvor børnene skal øve sig i at tage deres tøj af og på.
- Børn der selv kan tage tøj af og på, opfordres til at hjælpe og vejlede andre børn.
- Pædagoger guider og anerkender børnenes ressourcer undervejs.
- Undervejs skiftes der imellem kollektive og individuelle beskeder, så de får erfaring med at tage imod kollektiv og individuel besked og handle ud fra det.
- **Middagsstund.**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer.
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.
- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere.
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg.
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordre barnet i nye lege.

▪ Eftermiddagsmad

- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.
- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.
- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

-
- Fra August til maj arbejdes der med storbørnsgruppen i fællesrummet
  - Storbørnsgruppen har 2 faste pædagoger der tilrettelægger aktiviteter hvor børnene skaber erfaring med at vente på tur, bevare koncentration, øge tålmodighed overfor andre og erfaring med ”jeg kommer først” og ”jeg kommer sidst” og dage hvor jeg ikke er ræven og dage hvor jeg er i ”Alle mine kyllinger” tegne og klippe opgaver, spil, så børnene får erfaring med at tabe og vinde.
  - Pædagogerne på barnets stue udarbejder overgangsskema inden der afholdes overgangssamtale med forældrene.
  - På alle stuer er der en overgangsansvarlig pædagog, der sikrer at overgangsskema til skole afspejler barnets udvikling og handleplaner.
  - indkalder forældrene til gennemgang af overgangsskema og sprogtrappe i oktober.
  - Hvis barnets sproglige udvikling er forsinket, udarbejdes der en sprogscreening.
  - I stærkt samarbejde med Gasværksvejens skole har vi flg. Aftale: Forældre inviteres til før skolemøde af og på skolen. storbørnsgruppen besøger en 0 klasse. At komme skolebørn spiller/leger stikbold og alle mine kyllinger og har ture ud af huset, hvor børnene får erfaring i at færdes i trafikken-modtage kollektiv besked og orienterer sig imod den voksne.
  - 6 gange hen over året mødes de overgangsansvarlige pædagoger. Formål er at drøfte storbørnsgruppens trivsel og udvikling, for herefter at aftale, hvordan aktiviteter og aftaler på tværs kan understøtte udvikling og venskaber.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske Læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske Læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

- Vores ture ud af huset går primært til vores nærmiljø: parker, legepladser, plejehjem.
  - Vi samarbejder med plejehjemmet der ligger i Absalons gade 35. i forhold til pædagogiske aktiviteter.
  - Beboerne og børnene udhuler græskar til halloween.
  - Børnene besøger beboerne op til fastelavn i deres fastelavns kostume.
  - Børnene går Lucia for beboerne i december.
  - Børnene (en fast gruppe) besøger og indgår i aktivitet med beboerne, hvor børnene medbringer legetøj eks malebøger, puslespil.
  - Vi bruger de legepladser der er omkring os
  - Vi samarbejder med det lokale bibliotek i forhold til lån af bøger og deres gratis tilbud til børn.
  - Vi samarbejder med Gasværksvejens skole i forhold til vores komne skolebørn.
-

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

-
- Vi ændrer og fornyer løbene vores indendørs og udendørs områder Udvalget af legetøj skal sikre at børnene kan lege indenfor deres nærmeste udviklingszone
  - Vi har tid til at gøre stuerne klar til leg således at de kroge og zoner der er indrettet til eks. Dukkekrog er klar til leg, ligesom vi bruger tid til oprydning og sortering af legetøj
  - Der er områder der gør det muligt at børnene kan få erfaring med grov og finmotoriske udfordringer.
  - Børn skal kunne cykle og bevæge sig frit uden at gøre skade på de børn der kravler eller som sidder og fordyber sig i leg.
  - Vores legeplads skal have kroge til at lege uforstyrret.
  - Plantekasser plantes med spiselige og ikke spiselige planter af børnene i foråret.
  - Pædagoger skal være deltagende voksne i de mindre rum
  - Evaluering af læringsmiljø skal ske ved observation af børnenes leg og optælling af zoner i rummet.
-

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske Læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske Læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Vi understøtter Alsidig udvikling ved flg. Daglige rutiner

- **Morgensamling**
- Pædagogerne rammesætter ved at være tydelige rollemodeller og hjælper børnene med at se sig selv som ressourcerfulde og betydningsfulde deltagere i morgensamling/fællesskabet.
- Barnet opmuntres til at være en del af et fællesskab, hvor de får mod på at få ordet og lytte til det de andre fortæller.
- Den nonverbale kommunikation oversættes, så børnene får erfaring med at udvise omsorgsfuldhed og reagere på andre børns kropssprog og grænser.
- Pædagoger skaber ro, så børnene øger deres mulighed for at lytte til hinanden, vise respekt og empati.
- Pædagogerne støtter barnet undervejs i at udvikle evnen til at berolige sig selv ved eks at ae og tale roligt, når de skal skabe erfaring med at vente i forhold til turtagning
- Indhold og sange præsenteres blandt andet med tekst, billeder og fagter således at børnene uanset udvikling, har mulighed for at deltage
- Læring på tværs af udviklings zone: Når børnene melder sig til en opgave, såsom at tælle hvor mange børn der er ved samling, opmuntre pædagogerne et andet barn til også at være med.
- Der kan i perioder veksles imellem at børnene er delt op i mindre eller større grupper.
- **Garderobe**
- Er et læringsrum, hvor børnene skal øve sig i at tage deres tøj af og på.
- Børn der selv kan tage tøj af og på, opfordres til at hjælpe og vejlede andre børn.
- Pædagoger guider og anerkender børnenes ressourcer undervejs.
- Undervejs skiftes der imellem kollektive og individuelle beskeder, så de får erfaring med at tage imod kollektiv og individuel besked og handle ud fra det.
- **Frokost**
- Børnene har faste pladser, der ændres over tid, i større og mindre grupper, de pædagogiske overvejelser bag børnenes pladser kan blandt andet være alder, sprog og indbyrdes relationer.
- Måltidet foregår med faste rammer, så børnene får erfaring med rutinerne ved måltidet.
- Dække bord
- Vaske hænder.
- Kravle op og ned på stol.
- Dække bord.
- Øse mad op.
- Række mad videre.
- Deles om maden.

- Rydde af bordet.
- Tage hagesmæk af og få den til vask.
- Behovsudsætte og vente på tur
- **Inden måltidet skal pædagoger sikre at**
- Vognen er dækket med de rette redskaber.
- At stole passer børnenes udvikling.
- Børnene kender deres plads.
- At guide barnet ved håndvask
- **Under måltidet skal pædagogerne understøtte børnenes udvikling**
- Italesætte handlinger og afstemme ramme og forventninger til barnets udviklingsalder.
- Motivere, hjælpe og støtte.
- Have overblik.
- Fordele opgaver ud fra udviklingszone.
- Skabe god stemning for samtaler og socialt samspil.
- Være tydelig rollemodel.
- Opfordre til medansvar.
- Opfordre til mad mod og selv smage på maden
- Støtte børn i konflikt og sætte ord på svære følelser, så barnet får erfaring med at sige til og fra, føler sig tryk, opsøger hjælp og lære at sætte ord på følelser og egne behov
- **Middagsstund.**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer.
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.
- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere.
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg.
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordrer barnet i nye lege.
- **Eftermiddagsmad**
- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.

- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.
- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Vi understøtter social udvikling ved flg. Daglige rutiner

- **Morgenmad**
- Her modtages de morgenfriske og der er mulighed for lidt morgenmad for de børn, der ikke har nået det hjemme.
- Pædagogerne hjælper de børn der spiser og de børn der møder ind med overgangen fra hjem til institution.
- De børn der har spist morgenmad hjemme, tilbydes leg på vores indendørs eller udendørs legeplads, madras, klatrevæg eller en stillesiddende aktivitet, såsom puslespil eller tegning.
- **Morgensamling**

- Pædagogerne rammesætter ved at være tydelige rollemodeller og hjælper børnene med at se sig selv som ressourcerfulde og betydningsfulde deltagere i morgensamling/fællesskabet.
- Barnet opmuntres til at være en del af et fællesskab, hvor de får mod på at få ordet og lytte til det de andre fortæller.
- Den nonverbale kommunikation oversættes, så børnene får erfaring med at udvise omsorgsfuldhed og reagere på andre børns kropssprog og grænser.
- Pædagoger skaber ro, så børnene øger deres mulighed for at lytte til hinanden, vise respekt og empati.
- Pædagogerne støtter barnet undervejs i at udvikle evnen til at berolige sig selv ved eks at ae og tale roligt, når de skal skabe erfaring med at vente i forhold til turtagning
- Indhold og sange præsenteres blandt andet med tekst, billeder og fagter således at børnene uanset udvikling, har mulighed for at deltage
- Læring på tværs af udviklings zone: Når børnene melder sig til en opgave, såsom at tælle hvor mange børn der er ved samling, opmuntre pædagogerne et andet barn til også at være med.
- Der kan i perioder veksles imellem at børnene er delt op i mindre eller større grupper.
- **Garderobe**
- Er et læringsrum, hvor børnene skal øve sig i at tage deres tøj af og på.
- Børn der selv kan tage tøj af og på, opfordres til at hjælpe og vejlede andre børn.
- Pædagoger guider og anerkender børnenes ressourcer undervejs.
- Undervejs skiftes der imellem kollektive og individuelle beskeder, så de får erfaring med at tage imod kollektiv og individuel besked og handle ud fra det.
- **Frokost**
- Børnene har faste pladser, der ændres over tid, i større og mindre grupper, de pædagogiske overvejelser bag børnenes pladser kan blandt andet være alder, sprog og indbyrdes relationer.
- Måltidet foregår med faste rammer, så børnene får erfaring med rutinerne ved måltidet.
- Dække bord
- Vaske hænder.
- Kravle op og ned på stol.
- Dække bord.
- Øse mad op.
- Række mad videre.
- Deles om maden.
- Rydde af bordet.
- Tage hagesmæk af og få den til vask.
- Behovsudsætte og vente på tur
- **Inden måltidet skal pædagoger sikre at**
- Vognen er dækket med de rette redskaber.
- At stole passer børnenes udvikling.

- Børnene kender deres plads.
- At guide barnet ved håndvask
- **Under måltidet skal pædagogerne understøtte børnenes udvikling**
- Italesætte handlinger og afstemme ramme og forventninger til barnets udviklingsalder.
- Motivere, hjælpe og støtte.
- Have overblik.
- Fordele opgaver ud fra udviklingszone.
- Skabe god stemning for samtaler og socialt samspil.
- Være tydelig rollemodel.
- Opfordre til medansvar.
- Opfordre til mad mod og selv smage på maden
- Støtte børn i konflikt og sætte ord på svære følelser, så barnet får erfaring med at sige til og fra, føler sig tryk, opsøger hjælp og lære at sætte ord på følelser og egne behov
- **Middagsstund.**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer.
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.
- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere.
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg.
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordre barnet i nye lege.
- **Eftermiddagsmad**
- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.
- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.
- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Vi understøtter kommunikation og sprog ved flg. Daglige rutiner

▪ **Morgensamling**

- Pædagogerne rammesætter ved at være tydelige rollemodeller og hjælper børnene med at se sig selv som ressourcerfulde og betydningsfulde deltagere i morgensamling/fællesskabet.
- Barnet opmuntres til at være en del af et fællesskab, hvor de får mod på at få ordet og lytte til det de andre fortæller.
- Den nonverbale kommunikation oversættes, så børnene får erfaring med at udvise omsorgsfuldhed og reagere på andre børns kropssprog og grænser.
- Pædagoger skaber ro, så børnene øger deres mulighed for at lytte til hinanden, vise respekt og empati.
- Pædagogerne støtter barnet undervejs i at udvikle evnen til at berolige sig selv ved eks at aе og tale roligt, når de skal skabe erfaring med at vente i forhold til turtagning
- Indhold og sange præsenteres bland andet med tekst, billeder og fagter således at børnene uanset udvikling, har mulighed for at deltage
- Læring på tværs af udviklings zone: Når børnene melder sig til en opgave, såsom at tælle hvor mange børn der er ved samling, opmuntre pædagogerne et andet barn til også at være med.
- Der kan i perioder veksles imellem at børnene er delt op i mindre eller større grupper.

▪ **Garderobe**

- Er et læringsrum, hvor børnene skal øve sig i at tage deres tøj af og på.
- Børn der selv kan tage tøj af og på, opfordres til at hjælpe og vejlede andre børn.
- Pædagoger guider og anerkender børnenes ressourcer undervejs.

- Undervejs skiftes der imellem kollektive og individuelle beskeder, så de får erfaring med at tage imod kollektiv og individuel besked og handle ud fra det.
- **Frokost**
- Børnene har faste pladser, der ændres over tid, i større og mindre grupper, de pædagogiske overvejelser bag børnenes pladser kan blandt andet være alder, sprog og indbyrdes relationer.
- Måltidet foregår med faste rammer, så børnene får erfaring med rutinerne ved måltidet.
- Dække bord
- Vaske hænder.
- Kravle op og ned på stol.
- Dække bord.
- Øse mad op.
- Række mad videre.
- Deles om maden.
- Rydde af bordet.
- Tage hagesmæk af og få den til vask.
- Behovsudsætte og vente på tur
- **Inden måltidet skal pædagoger sikre at**
- Vognen er dækket med de rette redskaber.
- At stole passer børnenes udvikling.
- Børnene kender deres plads.
- At guide barnet ved håndvask
- **Under måltidet skal pædagogerne understøtte børnenes udvikling**
- Italesætte handlinger og afstemme ramme og forventninger til barnets udviklingsalder.
- Motivere, hjælpe og støtte.
- Have overblik.
- Fordele opgaver ud fra udviklingszone.
- Skabe god stemning for samtaler og socialt samspil.
- Være tydelig rollemodel.
- Opfordre til medansvar.
- Opfordre til mad mod og selv smage på maden
- Støtte børn i konflikt og sætte ord på svære følelser, så barnet får erfaring med at sige til og fra, føler sig tryk, opsøger hjælp og lære at sætte ord på følelser og egne behov
- **Middagsstund.**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer.
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.

- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere.
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg.
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordre barnet i nye lege.
- **Eftermiddagsmad**
- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.
- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.
- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Vi understøtter krop, sanser og bevægelse ved flg. daglige rutiner

- **Morgensamling**

- Pædagogerne rammesætter ved at være tydelige rollemodeller og hjælper børnene med at se sig selv som ressourcerfulde og betydningsfulde deltagere i morgensamling/fællesskabet.
- Barnet opmuntres til at være en del af et fællesskab, hvor de får mod på at få ordet og lytte til det de andre fortæller.
- Den nonverbale kommunikation oversættes, så børnene får erfaring med at udvise omsorgsfuldhed og reagere på andre børns kropssprog og grænser.
- Pædagoger skaber ro, så børnene øger deres mulighed for at lytte til hinanden, vise respekt og empati.
- Pædagogerne støtter barnet undervejs i at udvikle evnen til at berolige sig selv ved eks at ae og tale roligt, når de skal skabe erfaring med at vente i forhold til turtagning
- Indhold og sange præsenteres blandt andet med tekst, billeder og fagter således at børnene uanset udvikling, har mulighed for at deltage
- Læring på tværs af udviklings zone: Når børnene melder sig til en opgave, såsom at tælle hvor mange børn der er ved samling, opmuntre pædagogerne et andet barn til også at være med.
- Der kan i perioder veksles imellem at børnene er delt op i mindre eller større grupper.
- **Garderobe**
- Er et læringsrum, hvor børnene skal øve sig i at tage deres tøj af og på.
- Børn der selv kan tage tøj af og på, opfordres til at hjælpe og vejlede andre børn.
- Pædagoger guider og anerkender børnenes ressourcer undervejs.
- Undervejs skiftes der imellem kollektive og individuelle beskeder, så de får erfaring med at tage imod kollektiv og individuel besked og handle ud fra det.
- **Frokost**
- Børnene har faste pladser, der ændres over tid, i større og mindre grupper, de pædagogiske overvejelser bag børnenes pladser kan blandt andet være alder, sprog og indbyrdes relationer.
- Måltidet foregår med faste rammer, så børnene får erfaring med rutinerne ved måltidet.
- Dække bord
- Vaske hænder.
- Kravle op og ned på stol.
- Dække bord.
- Øse mad op.
- Række mad videre.
- Deles om maden.
- Rydde af bordet.
- Tage hagesmæk af og få den til vask.
- Behovsudsætte og vente på tur
- **Inden måltidet skal pædagoger sikre at**
- Vognen er dækket med de rette redskaber.
- At stole passer børnenes udvikling.

- Børnene kender deres plads.
- At guide barnet ved håndvask
- **Under måltidet skal pædagogerne understøtte børnenes udvikling**
- Italesætte handlinger og afstemme ramme og forventninger til barnets udviklingsalder.
- Motivere, hjælpe og støtte.
- Have overblik.
- Fordele opgaver ud fra udviklingszone.
- Skabe god stemning for samtaler og socialt samspil.
- Være tydelig rollemodel.
- Opfordre til medansvar.
- Opfordre til mad mod og selv smage på maden
- Støtte børn i konflikt og sætte ord på svære følelser, så barnet får erfaring med at sige til og fra, føler sig tryk, opsøger hjælp og lære at sætte ord på følelser og egne behov
- **Middagsstund.**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer.
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.
- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere.
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg.
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordre barnet i nye lege.
- **Eftermiddagsmad**
- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.
- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.
- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Vi understøtter natur, udeliv og science ved flg. Daglige rutiner

- **Middagsstund.**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.
- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordre barnet i nye lege
- Beplantning på legepladsen: Børnene skal følge årstiden skift: knopper, blomster, blade der falder
- Børnene er med til at vande og plante.
- Aktiviteter og ture foregår i sne, sol, blæst, regn og taler om det
- Vi undersøger modne og umodne frugter, fra vores træer og lader børnene spise frugter
- Vi leger med græs mudder, vand.
- Børn kan have bare tær på legepladsen.
- Insekter undersøges

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Vi understøtter kultur, æstetik og fællesskab ved flg. Daglige rutiner

▪ **Morgenmad**

- Her modtages de morgenfriske og der er mulighed for lidt morgenmad for de børn, der ikke har nået det hjemme.
- Pædagogerne hjælper de børn der spiser og de børn der møder ind med overgangen fra hjem til institution.
- De børn der har spist morgenmad hjemme, tilbydes leg på vores indendørs eller udendørs legeplads, madras, klatrevæg eller en stillesiddende aktivitet, såsom puslespil eller tegning.

▪ **Morgensamling**

- Pædagogerne rammesætter ved at være tydelige rollemodeller og hjælper børnene med at se sig selv som ressourcefulde og betydningsfulde deltagere i morgensamling/fællesskabet.
- Barnet opmuntres til at være en del af et fællesskab, hvor de får mod på at få ordet og lytte til det de andre fortæller.
- Den nonverbale kommunikation oversættes, så børnene får erfaring med at udvise omsorgsfuldhed og reagere på andre børns kropssprog og grænser.
- Pædagoger skaber ro, så børnene øger deres mulighed for at lytte til hinanden, vise respekt og empati.
- Pædagogerne støtter barnet undervejs i at udvikle evnen til at berolige sig selv ved eks at ae og tale roligt, når de skal skabe erfaring med at vente i forhold til turtagning
- Indhold og sange præsenteres bland andet med tekst, billeder og fagter således at børnene uanset udvikling, har mulighed for at deltage
- Læring på tværs af udviklings zone: Når børnene melder sig til en opgave, såsom at tælle hvor mange børn der er ved samling, opmuntre pædagogerne et andet barn til også at være med.

- Der kan i perioder veksles imellem at børnene er delt op i mindre eller større grupper.
- **Frokost**
- Børnene har faste pladser, der ændres over tid, i større og mindre grupper, de pædagogiske overvejelser bag børnenes pladser kan blandt andet være alder, sprog og indbyrdes relationer.
- Måltidet foregår med faste rammer, så børnene får erfaring med rutinerne ved måltidet.
- Dække bord
- Vaske hænder.
- Kravle op og ned på stol.
- Dække bord.
- Øse mad op.
- Række mad videre.
- Deles om maden.
- Rydde af bordet.
- Tage hagesmæk af og få den til vask.
- Behovsudsætte og vente på tur
- **Inden måltidet skal pædagoger sikre at**
- Vognen er dækket med de rette redskaber.
- At stole passer børnenes udvikling.
- Børnene kender deres plads.
- At guide barnet ved håndvask
- **Under måltidet skal pædagogerne understøtte børnenes udvikling**
- Italesætte handlinger og afstemme ramme og forventninger til barnets udviklingsalder.
- Motivere, hjælpe og støtte.
- Have overblik.
- Fordele opgaver ud fra udviklingszone.
- Skabe god stemning for samtaler og socialt samspil.
- Være tydelig rollemodel.
- Opfordre til medansvar.
- Opfordre til mad mod og selv smage på maden
- Støtte børn i konflikt og sætte ord på svære følelser, så barnet får erfaring med at sige til og fra, føler sig tryk, opsøger hjælp og lære at sætte ord på følelser og egne behov
- **Middagsstund.**
- I middagsstunden er der plads til den frie leg for de børn der ikke sover og pædagogerne er opmærksomme på børnefællesskabet og de indbyrdes relationer.
- Barnet skal have erfaring med at lave sjov med og om sig selv og andre og holde op igen.

- Pædagogerne er opmærksomme på grader af konflikter, afventer og går aktivt ind, så børnene gradvist klarer flere situationer på egen hånd og får færdigheder i at gå på kompromis, forhandle og argumentere.
- Pædagogerne planlægger lege med aftalt ramme, eks alle mine kyllinger eller stikbold så børnene øger deres erfaring med regler og ramme
- Børn der ikke er med i en leg, hjælpes ud og ind af lege, så børnene får erfaring med at spørge om lov til at være med i en leg.
- Pædagogerne deltager selv i leg for at støtte og opmuntre barnet der udviser usikkerhed i at indgå i fællesskabet og støtter og udfordre barnet i nye lege.
- **Eftermiddagsmad**
- Når de fleste børn er vågnet og er klar, hentes eftermiddagsfrugt.
- Børnene spiser, imens der fortsat er børn der vågner.
- Når eftermiddagsfrugten er spist, er der leg på tværs af stuerne og børnene fordeler sig i hele huset.
- 60%-70% af børnene hentes i dette tidsrum, hvilket gør at pædagogerne er optaget af forældresamarbejde, samtidig med at de iagttager børnenes lege, relationer og behov.
- De af børnene, der har været her fra morgenstunden og ikke har sovet til middag, kan eks. have brug for en aktivitet, der ikke kræver at de indgår i leg med andre børn, men derimod er optaget af noget for dem selv.
- De mindre børn, der har sovet til middag, kan have brug for bevægelse på legepladsen inde eller ude.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske Læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske Læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

-
- Vi udarbejder 12 månedsplaner i en fast skabelon.
  - For at have overblik over tema og elementer fra Læreplan fordeles de hen over året på de 12 månedsplaner. De daglige rutiner er alle tilknyttet til tema og elementer. Det fremgår i Læreplan
  - Pædagoger evaluerer månedsplaner ud fra billeder der er delt i galleri på AULA, daglige observationer og samtaler med børn, oversigt fra TOPI-forår og efterår. En evaluering af en pædagogisk indsats eller en udfordring danner grundlag for planlægningen af aktiviteter måneden efter
  - De sprogansvarlige pædagoger mødes 8 gange årligt, hvor de evaluerer på de overordnet tendenser i den samlede sprograpport. På stjerne evaluerer pædagogerne børnenes individuelle sprograpper og aftaler rammen for de mere individuelle behov et barn eller gruppe kan have.
  - De overgangs ansvarlige pædagoger har 8 stuemøder på tværs om året. Her evaluerer de på observationer, overgangsskema i hjernen og hjertet, referater fra Stærkt samarbejde og den ugentlige storbørnsgruppe.
  - Vi mødes 8 gange årligt, hvor vi evaluerer handleplaner på tværs af stjerne vedrørende børn i udsatte positioner. Lokalt behandles handleplanerne oftere af de pædagoger, som har den daglige kontakt til barn og familie.

SKABELON: Evaluering af månedsplaner - Foregår på sidste stuemøde i måneden.

Hvad vil vi evaluere på fra vores månedsplan? Besluttet ved planlægning

Hvilken dataindsamlingsmetode vil vi bruge?

Hvad så vi?

Hvad tager vi med os videre?

Billedokumentation	Interviews	Spørgeskemaundersøgelser
Børnebevægelser	Smiley til børneinddragelse	Børnecitater
Observation	Udsagns collage	Børn som videofotograf/børn som minifotograf
Videoptagelser	Registreringer	Portfolio
Lydoptagelser	IT-baseret data (TOPI & Sprog-trappe)	De vigtigste ting

